

แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่บริเวณทำน่านนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

วราภรณ์ บุตรจันทร์* และ กมลวรรณ แสงธรรมทวี

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน โทรศัพท์ 08 5597 2391 อีเมล: Waraporn.b@rmutsb.ac.th DOI: 10.14416/j.kmutnb.2023.11.002

รับเมื่อ 27 กรกฎาคม 2564 แก้ไขเมื่อ 5 มกราคม 2565 ตอบรับเมื่อ 11 มกราคม 2565 เผยแพร่ออนไลน์ 1 พฤศจิกายน 2566

© 2023 King Mongkut's University of Technology North Bangkok. All Rights Reserved.

บทคัดย่อ

งานการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นเกี่ยวกับการหาแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่บริเวณทำน่านนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นการกำหนดกรอบและแนวทางการออกแบบอาคารใหม่ และการปรับปรุงอาคารเก่า ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่ติดกับเขตที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่อยู่ใกล้กับโบราณสถานอันเป็นสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าของพื้นที่ จากการดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และการสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางการออกแบบ ดำเนินการออกแบบ และนำเสนอผลการออกแบบจากการกำหนดแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมให้เข้ากับบริบทและส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาคารในพื้นที่บริเวณทำน่านนทบุรี โดยมีการนำผลการวิเคราะห์จากผลการสำรวจข้อมูล ข้อคิดเห็นของเจ้าของที่ดินหรือเจ้าของอาคารในพื้นที่บริเวณทำน่านนทบุรี และประชาชนผู้ใช้พื้นที่ในพื้นที่บริเวณทำน่านนทบุรี มาเป็นส่วนสนับสนุนเพื่อเสนอแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาคารพื้นที่บริเวณทำน่านนทบุรี ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาคารพื้นที่บริเวณทำน่านนทบุรี ตามประเภทการใช้งาน 3 ประเภท คือ (1) อาคารเพื่อการพาณิชย์กรรม (2) อาคารเพื่อการพักอาศัย (3) พื้นที่สาธารณะ จากการพิจารณาลักษณะเฉพาะและรูปแบบสถาปัตยกรรมของพื้นที่บริเวณทำน่านนทบุรี โดยการกำหนดแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมให้เข้ากับบริบทและส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาคารในพื้นที่บริเวณทำน่านนทบุรี ดังนี้ (1) การกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม โดย 1) การควบคุมการใช้วัสดุ 2) การควบคุมความสูงของอาคาร 3) การควบคุมสีของอาคาร 4) การนำรูปแบบองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ (Architectural Sign) มาใช้เป็นส่วนประกอบอาคาร (2) การเสนอแนะรูปแบบอุปกรณ์ประกอบถนนให้เกิดความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมในพื้นที่ (3) การส่งเสริมพื้นที่กิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยการกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม และการเสนอแนะรูปแบบอุปกรณ์ประกอบถนนให้เกิดความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมในพื้นที่ที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างอัตลักษณ์ของพื้นที่และการส่งเสริมพื้นที่กิจกรรมทางวัฒนธรรม งานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่ด้านกายภาพ ในการส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาคารในพื้นที่บริเวณทำน่านนทบุรี ทั้งนี้แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่บริเวณทำน่านนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ยังเป็นการส่งเสริมให้เจ้าของอาคารในพื้นที่บริเวณตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการสร้างอัตลักษณ์ที่มีคุณค่าให้แก่พื้นที่บริเวณ เพื่อให้สถาปนิกนออกแบบได้คำนึงถึงการออกแบบที่เคารพและสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทดั้งเดิมของพื้นที่บริเวณทั้งปัจจุบันและในอนาคต

คำสำคัญ: แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรม การออกแบบปรับปรุงอาคาร พื้นที่ทำน่านนทบุรี

การอ้างอิงบทความ: วราภรณ์ บุตรจันทร์ และ กมลวรรณ แสงธรรมทวี, “แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่บริเวณทำน่านนทบุรี จังหวัดนนทบุรี,” วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ปีที่ 33, ฉบับที่ 4, หน้า 1-18, เลขที่บทความ 234-245280, ต.ค.-ธ.ค. 2566.

Architectural Design Guideline for Nonthaburi Area, Nonthaburi

Waraporn Bootchan* and Kamolwan Saengthamthawee

Department of Architecture, Faculty of Engineering and Architecture, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Nonthaburi, Thailand

* Corresponding Author, Tel. 08 5597 2391, E-mail: Waraporn.b@rmutsb.ac.th DOI: 10.14416/j.kmutnb.2023.11.002

Received 27 July 2021; Revised 5 January 2022; Accepted 11 January 2022; Published online: 1 November 2023

© 2023 King Mongkut's University of Technology North Bangkok. All Rights Reserved.

Abstract

This research focuses on finding a guideline for architectural design for Nonthaburi Pier area, Nonthaburi Province in order to define the framework and guidelines for the design of new buildings and renovation of old buildings. The pier area is adjacent to valuable architectural ancient monuments, so, it is a conserved land to promote Thai culture. The studies started from collecting data, analyzing and synthesizing for designing guidelines, designing process, and presenting the results. The concept of architectural design to fit the context and promote the identity of the buildings in Nonthaburi Pier area was based on the results from the opinion survey of landowners and building owners in Nonthaburi Pier area together with the people using that area. Some guidelines were proposed to promote the identity of the buildings in Nonthaburi Pier area. The researchers could summarize the architectural design guidelines into 3 types of usage, which were: (1) commercial buildings, (2) residential buildings, and (3) public spaces. From considering the specific characteristics and architectural styles of Nonthaburi Pier area, the concept of architectural design to match the context and promote the identity of the buildings in Nonthaburi Pier area could be as follows: (1) formulation of architectural style by 1) controlling the use of materials, 2) controlling the height of the buildings, 3) controlling the color of the buildings, and 4) adopting architectural signs to be used as building components. (2) Suggestions of the street furniture suitable for the architecture in the area, and (3) the promotion of cultural activity space by defining architectural styles and suggesting street furniture suitable for the architectures in the area which will be a part of building the identity of the area and the promotion of cultural activity space. This research could be beneficial to the development of the physical space in the promotion of the identity of the buildings in the Nonthaburi Pier area. Moreover, the architectural design guidelines in Nonthaburi Pier area, Nonthaburi Province are also an encouragement to the owners of the buildings in the area to realize the contribution of creating a valuable identity for the area and for architects and designers to consider designs that give the values appropriate with the traditional context of the area in the present and in the future.

Keywords: Architectural Design Guidelines, Buildings Renovation, Nonthaburi Area

Please cite this article as: W. Bootchan and K. Saengthamthawee, "Architectural design guideline for Nonthaburi area, Nonthaburi," *The Journal of KMUTNB*, vol. 33, no. 4, pp. 1–18, ID. 234-245280, Oct.–Dec. 2023 (in Thai).

1. บทนำ

สถาปัตยกรรมเป็นสิ่งที่ยังคงบ่งบอกและสะท้อนถึงอารยธรรม ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ของพื้นที่นั้น การอนุรักษ์รักษารูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นส่วนสำคัญที่จะถ่ายทอดเรื่องราวถึงความเป็นมาของเมือง [1] พื้นที่พื้นที่บริเวณทำนันทบุรีเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์อย่างมากของจังหวัดนนทบุรี เป็นตัวเมืองและเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของจังหวัดนนทบุรี อยู่ในเขตชุมชนตลาดทำนันทบุรีเป็นชุมชนริมน้ำที่ก่อตั้งขึ้นในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง พ.ศ. 2179 จากการขุดลัดแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณปากคลองบางกรวย ชุมชนตลาดแก้ว ลัดตรงขึ้นไปถึงปากคลองอ้อมและวัดท้ายเมืองชุมชนตลาดขวัญ ทำให้เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาที่ขุดลัดใหม่กลายเป็นทางคมนาคมสายหลัก การขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตลาดทำนันทบุรีได้พัฒนาต่อเนื่อง จนกระทั่งเมื่อเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ใน พ.ศ. 2485 และสงครามโลกครั้งที่สองระหว่าง พ.ศ. 2484-2488 วิกฤตการณ์ดังกล่าว ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนตลาดทำนันทบุรีได้ชะงักงันลงระยะหนึ่ง ต่อมาเมื่อรัฐบาลมีการประกาศใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) [2] ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติดังกล่าวจึงส่งผลให้รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาเมืองนนทบุรีเพื่อเป็นฐานรองรับการขยายตัวของกรุงเทพฯ จึงได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมีหลายด้านด้วยกัน เช่น การสร้าง อาคารพาณิชย์ถาวรหรือตึกแถว การปรับปรุงสถานที่ราชการ การสร้างเขื่อนถาวรและท่าเทียบเรือ เป็นต้น นับตั้งแต่ พ.ศ. 2497 จังหวัดนนทบุรีได้เริ่มปรับปรุงบริเวณห้องแถวเรือนไม้โดยสร้าง เป็นอาคารพาณิชย์ขึ้น และต่อมาเมื่อทางจังหวัดนนทบุรีมีแผนการพัฒนาตัวเมือง นนทบุรีตั้งแต่ พ.ศ. 2503 [2] จึงขยายการปรับปรุงอาคารพาณิชย์บริเวณชุมชนตลาดทำนันทบุรีเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการทดแทนห้องแถวเรือนไม้เก่าๆ ที่มีสภาพเสื่อมโทรม อีกทั้งยังเป็นการลดความเสี่ยงในด้านอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้นได้จากห้องแถว

เรือนไม้เก่าๆ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอย่างก้าวกระโดดก่อนพื้นที่ในส่วนอื่นๆ ของจังหวัด และผลจากการได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการเปลี่ยนแปลงหลากหลายรูปแบบ [3] พื้นที่ทำนันทบุรีเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงทั้งปัจจัยในด้านการคมนาคมขนส่ง โดยเข้าถึงได้จากทางบกและทางน้ำ รวมถึงเป็นพื้นที่ที่มีประวัติความเป็นมาเรื่องราวความสำคัญด้านประวัติศาสตร์และมีหอนาฬิกาบนถนนพระราชารัฐร์ที่เป็นสัญลักษณ์ของเมือง (Landmark) ในอดีตและอยู่ใกล้บริเวณศาลากลางจังหวัดนนทบุรี (หลังเก่า) อันเป็นโบราณสถานที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม และทางประวัติศาสตร์ ในด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองท่องเที่ยวพื้นที่บริเวณทำนันทบุรี นโยบายภาครัฐมีแผนที่จะปรับปรุงพื้นที่เป็นศูนย์กลางเดิมให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น [4] และให้เป็นจุดส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สำคัญของพื้นที่บริเวณทำนันทบุรี เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว และเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาจังหวัดนนทบุรี [5] รวมถึงเป็นสัญลักษณ์ของเมืองที่สำคัญ

จากการประเมินผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์อันเกิดจากโครงการพัฒนาหรือก่อสร้างต่างๆ ส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์ของพื้นที่ เช่น อาคารมีลักษณะการใช้สีที่แตกต่างกันอย่างมากจากอาคารประเภทเดียวกันหรือโบราณสถาน เกิดความความแปลกแยก และการบดบังโบราณสถานหรืออาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ทำให้ทราบถึงปัญหาด้านกายภาพต่อพื้นที่ ด้านคุณภาพเชิงทัศนที่เพิ่มขึ้นจากการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไป จากการขยายตัวของเมืองและชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดการรบกวน บดบัง และลดทอนความสวยงามของศาลากลางจังหวัดนนทบุรี (หลังเก่า) ไปเป็นอย่างมาก [6] รวมทั้งอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น หอนาฬิกา และเนื่องจากการไม่มีการกำหนดการควบคุมรูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารจึงมีความหลากหลายเกิดความแตกต่างจากบริบทโดยรอบ ขาดการออกแบบที่คำนึงถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ ขาดความเคารพและสอดคล้องกับรูปแบบเฉพาะทางสถาปัตยกรรมของอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่

แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรม (Design Guidelines)

รูปที่ 1 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

จะช่วยเป็นแนวทางสำหรับให้เจ้าของอาคาร เจ้าของที่ดิน สถาปนิก หรือนักออกแบบในส่วนต่างๆ ได้พิจารณาถึงการออกแบบทั้งการปรับปรุงอาคารเดิม และการออกแบบใหม่ ทั้งการออกแบบงานสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้อง เคารพซึ่งกันและกัน โดยเป็นแนวทางการออกแบบอาคารนี้จะไม่เป็นข้อบังคับที่เด็ดขาด แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ ความกลมกลืนและส่งเสริมต่อเอกลักษณ์ของพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการกำหนดกรอบและแนวทางการออกแบบอาคารใหม่ และการปรับปรุงอาคารเก่า ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ให้แก่ผู้ใช้อาคาร ผู้เช่าที่ราชพัสดุหรือเจ้าของอาคารในพื้นที่บริเวณท่าบ้านนกยูง เพื่อส่งเสริมให้เจ้าของอาคารในพื้นที่บริเวณตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานและการสร้างอัตลักษณ์ที่มีคุณค่าให้แก่พื้นที่บริเวณ

1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะและรูปแบบสถาปัตยกรรมของพื้นที่บริเวณท่าบ้านนกยูง
- 2) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์หาแนวทางการออกแบบอาคารใหม่ และการปรับปรุงอาคารให้สอดคล้อง

และเหมาะสมกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ของพื้นที่บริเวณท่าบ้านนกยูง

- 3) เพื่อเป็นแนวทางการการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ของอาคารในพื้นที่บริเวณท่าบ้านนกยูง กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย ดังรูปที่ 1

กรอบแนวคิดในการออกแบบ จากการประเมินสภาพปัญหาด้านกายภาพของพื้นที่โดยใช้การประเมินผลเชิงทัศน์ ผู้วิจัยต้องดำเนินศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากสำรวจพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลอัตลักษณ์ของพื้นที่ จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม ในการกำหนดการควบคุมรูปแบบสถาปัตยกรรม และเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ ความกลมกลืนและส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่

กรอบความคิดและแนวคิดด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน หลักการในการอนุรักษ์ ด้วยการอนุรักษ์สภาพโดยรอบ และภูมิทัศน์วัฒนธรรมควรดำเนินการตั้งแต่การจัดให้มีระเบียบกฎหมายและระเบียบเฉพาะ มีแผนการอนุรักษ์แผนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การกำหนดขอบเขตโบราณสถานต่อเนื่องและเขตกันชนรอบบริเวณแหล่ง

มรดกวัฒนธรรม หรือมาตรการอื่นๆ เพื่อรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมและลักษณะเฉพาะของแหล่งมรดกวัฒนธรรมนั้น การส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถานรวมถึงการก่อสร้างทางสถาปัตยกรรม บริเวณแหล่งที่ตั้งในขอบเขตที่เหมาะสมกับขนาดของโบราณสถาน [7]

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถาน การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน [7] ในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถาน

การประเมินผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์อันเกิดจากโครงการพัฒนาหรือก่อสร้างใดๆ มักเป็นการประเมิน โดยใช้ภาพจำลองเชิงซ้อน (Photomontage) ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนภูมิทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งพื้นที่บริเวณทำนันทบุรีเป็นพื้นที่เขตต่อเนื่องกับโบราณสถาน โดยผลกระทบเชิงทัศนมี 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) การรบกวน (Disturbance) คือ อาคารหรือวัตถุใดๆ ที่ปรากฏขึ้นมีลักษณะเกะกะทางสายตา รบกวนทิวทัศน์ที่สวยงาม รบกวนอาคารที่สำคัญ รบกวนช่องมองที่สำคัญ ไม่ว่าสิ่งนั้น จะอยู่ด้านหน้า ด้านข้าง หรือด้านหลังของภูมิทัศน์ก็ตาม 2) การคุกคาม (Threaten) คือ อาคารหรือวัตถุใดๆ ที่ปรากฏขึ้นบริเวณใกล้เคียงอาคาร หรือโบราณสถานที่สำคัญ แล้วทำให้อาคารดังกล่าวนั้นมีความเด่น สง่า หรือสวยงามลดลงไป 3) การบดบัง (Obstruction) คือ อาคารหรือวัตถุใดๆ ที่ปรากฏขึ้นด้านหน้า และบังอาคารหรือโบราณสถานที่มีอยู่ก่อนหน้า แล้วทำให้มองไม่เห็น หรือมองเห็นไม่ชัดเจนเท่าเดิม และ 4) ความแปลกแยก (Alienation) คือ อาคารหรือวัตถุใดๆ ที่ปรากฏขึ้นมี ลักษณะแตกต่างอย่างมากจากอาคารหรือโบราณสถานที่มีอยู่ก่อนหน้า ทำให้รู้สึกไม่เข้าพวกระหว่างสิ่งที่มีอยู่เดิมกับสิ่งที่สร้างภายหลัง [6]

2. วัตถุประสงค์และวิธีการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ มุ่งเน้นเกี่ยวกับการหาแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่บริเวณทำนันทบุรี จังหวัด

นนทบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน และมีการบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชา การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการใช้สอยอาคาร (Building Renovation) โดยการศึกษาวิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการไว้ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาลักษณะเฉพาะและรูปแบบสถาปัตยกรรมของพื้นที่บริเวณทำนันทบุรี

1.1) ศึกษาลักษณะเฉพาะและรูปแบบสถาปัตยกรรมของพื้นที่บริเวณทำนันทบุรีในปัจจุบัน รวมถึงปัญหาทางทัศนียภาพบริเวณพื้นที่ที่พื้นที่บริเวณทำนันทบุรี จากการดำเนินการ ลงพื้นที่สำรวจภาคสนาม และสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกับเจ้าของที่ดินหรือเจ้าของอาคารในพื้นที่บริเวณทำนันทบุรี

1.2) ศึกษาอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของพื้นที่เพื่อนำไปสู่แนวคิดในการออกแบบทางสถาปัตยกรรมโดยทั่วไปสำหรับอาคารและการจัดการสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกบนถนนพื้นที่บริเวณทำนันทบุรี จากการลงพื้นที่สำรวจภาคสนามและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1.3) การสำรวจการใช้ประโยชน์พื้นที่และประเมินอาคารของพื้นที่บริเวณทำนันทบุรี โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามประเภทการใช้งานอาคารในพื้นที่บริเวณทำนันทบุรี ประกอบด้วยอาคารประเภทต่างๆ แยกออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ตามสภาพการใช้งานได้ดังนี้ 1) อาคารเพื่อการพาณิชย์ 2) อาคารเพื่อการพักอาศัย และ 3) พื้นที่สาธารณะ จากการดำเนินการ ลงพื้นที่สำรวจภาคสนาม และสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกับเจ้าของที่ดินหรือเจ้าของอาคารในพื้นที่บริเวณทำนันทบุรีและประชาชนผู้ใช้พื้นที่

1.4) วิเคราะห์ข้อมูลจากสำรวจพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลอัตลักษณ์ของพื้นที่ เพื่อเป็นแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมและการประเมินสภาพปัญหาด้านกายภาพของพื้นที่โดยใช้การประเมินผลเชิงทัศน ในการกำหนดพื้นที่ในการออกแบบ

ระยะที่ 2 วิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อแนวทางการออกแบบอาคารใหม่ และการปรับปรุงอาคารให้สอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ของพื้นที่บริเวณทำนันทบุรี

2.1) นำเสนอผลการออกแบบ และสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการออกแบบ โดยใช้แบบสอบถามเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและนำผลจากความคิดเห็นของเจ้าของที่ดินหรือเจ้าของอาคารในพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรี และประชาชนผู้ใช้พื้นที่ นำมาเป็นส่วนสนับสนุนแนวทางการออกแบบ

ระยะที่ 3 สรุปและเสนอแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาคารพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรี

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกกลุ่มผู้ใช้อาคาร ผู้เช่าที่ราชพัสดุหรือเจ้าของอาคารในพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรี ประชาชนและผู้ที่ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่มีหลากหลายกลุ่มผู้ใช้งาน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มผู้ใช้งานดังนี้ 1) กลุ่มพ่อค้า/แม่ค้า 2) กลุ่มผู้เช่า/เจ้าของอาคาร 3) กลุ่มผู้โดยสารที่เดินทาง 4) กลุ่มข้าราชการหรือผู้ที่ทำงานในพื้นที่ 5) กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา 6) กลุ่มนักท่องเที่ยว และ 7) กลุ่มผู้ที่มาซื้อของในพื้นที่หรืออื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามความต้องการโดยไม่มีหลักเกณฑ์ จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เมื่อได้ข้อมูลครบตามกลุ่มประเภทผู้ใช้ จึงหยุดทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 76 คน โดยทำการเก็บข้อมูลในช่วงวันจันทร์-ศุกร์ ระหว่างเวลา 15.30-17.30 น. เพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่ม กลุ่มข้าราชการหรือผู้ที่ทำงานในพื้นที่ ที่เป็นช่วงเวลาเลิกงานไม่เร่งรีบและสะดวกในการให้ข้อมูล และในวันเสาร์-อาทิตย์ ระหว่างเวลา 08.30-18.00 น. โดยเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ที่มาซื้อของในพื้นที่ และการสัมภาษณ์ในเชิงลึก (In-depth Interview) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เครื่องมือการสำรวจภาคสนาม สำหรับการเก็บข้อมูลเบื้องต้น 1) การ

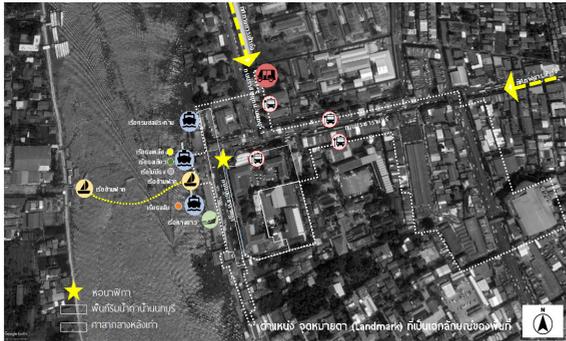
สังเกตด้วยตาเปล่า 2) กล้องถ่ายภาพ และภาพถ่าย Street View โดย Google Maps และ 3) แผนที่วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพ เครื่องมือการมีส่วนร่วม 1) การบูรณาการกับการเรียนการสอน (Research - Based Learning) เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้แก่นักศึกษา และแนวคิดในการออกแบบ 2) การสัมภาษณ์ในเชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Informal Interview) โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หน่วยงานของกรมธนารักษ์จังหวัดนนทบุรีและเจ้าหน้าที่หน่วยงานในประเด็นเกี่ยวกับข้อกำหนดในการออกแบบปรับปรุงในบริเวณพื้นที่ทำนํานนทบุรี และ 3) แบบสอบถาม (Questionnaires) ในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการออกแบบ โดยแบ่งการสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ 1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบของสถาปัตยกรรมในพื้นที่ 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่ในการออกแบบ และ 4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นในการกำหนดแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมให้เข้ากับบริบทและส่งเสริมเอกลักษณ์ของอาคารในพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรี

3. ผลการวิจัย

3.1 ลักษณะเฉพาะและรูปแบบสถาปัตยกรรมของพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรี

3.1.1 ลักษณะเฉพาะและรูปแบบสถาปัตยกรรมของพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรีในปัจจุบัน รวมถึงปัญหาทางทัศนียภาพบริเวณพื้นที่

ลักษณะเฉพาะของพื้นที่บริเวณ ลักษณะโดยทั่วไปของสถาปัตยกรรมของพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราชพัสดุอยู่ในการบริหารงานของกรมธนารักษ์ ดังรูปที่ 2 โดยเทศบาลนครนนทบุรีเป็นผู้เช่าที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่นและการจัดให้เช่าอาคารที่ราชพัสดุกับผู้เช่ารายย่อยบริบทโดยพื้นที่ลักษณะพื้นที่ในพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรีตามแนวถนนพระราชราษฎร์ และถนนราชพฤกษ์-นนทบุรี 1 ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่เขตสีแดงที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม และเนื่องจากเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรที่สำคัญ จึงมีความหลากหลายในการใช้ประโยชน์ที่ดิน และมี

รูปที่ 2 ตำแหน่ง จุดหมายตา (Landmark) พื้นที่ตั้งของ อาคารศาลากลาง (หลังเก่า) ที่เป็นเอกลักษณ์ของ พื้นที่ และแสดงพื้นที่ราชพัสดุ

อาคารหลายประเภท ทั้งอาคารเพื่อการพาณิชย์ อาคารเพื่อการพักอาศัย อาคารทางศาสนา อาคารราชการและพื้นที่ริมน้ำสาธารณะ มีหอนาฬิกาที่เป็นสัญลักษณ์ของเมืองในอดีต อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ของจังหวัด รวมถึงอยู่พื้นที่รอยต่อเขตสีน้ำตาลอ่อน ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์วัฒนธรรม ที่เป็นพื้นที่ตั้งของ อาคารศาลากลาง (หลังเก่า) ซึ่งเป็นโบราณสถาน ดังรูปที่ 2

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพของพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและองค์ประกอบทางกายภาพของพื้นที่บริเวณที่อยู่ในพื้นที่รอยต่อของโบราณสถานและหอนาฬิกาซึ่งเป็นจุดหมายตา ที่เป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่อย่างเห็นได้ชัด จากการประเมินผลกระทบเชิงทัศนียภาพของผลกระทบจากการปรับปรุงภูมิทัศน์ส่งผลต่อทัศนียภาพของพื้นที่ในรูปแบบการจัดการระเบียบ โดยการมีสิ่งรบกวน สายไฟ บดบัง หรือลดทอนทัศนียภาพ เช่น เสาไฟฟ้า ป้ายโฆษณา ร้านค้าหาบเร่แผงลอย และถังขยะ เป็นต้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านสถาปัตยกรรมในลักษณะสิ่งปลูกสร้าง โดยส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์ซึ่งในอดีตเป็นเรือนไม้ที่สร้างเป็นตึกแถว [2] ปัจจุบันเป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูน จากการพัฒนาพื้นที่ ส่งผลกระทบในลักษณะของการแปลกแยก การบดบังรวมถึงการจัดการสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่บริเวณทำนันทบุรี เช่น สีของอาคาร สีของป้ายโฆษณา วัสดุที่ใช้ และกันสาดอาคาร เป็นต้น ดังรูปที่ 3 [8], [9]

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพของพื้นที่บริเวณหอนาฬิกา

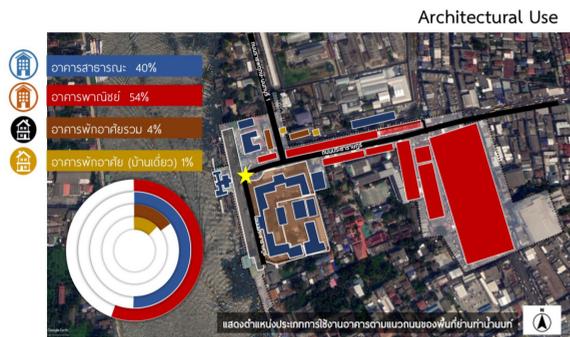
รูปที่ 3 การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพของพื้นที่บริเวณหอนาฬิกาและทัศนียภาพในพื้นที่บริเวณทำนันทบุรี

จากวิเคราะห์มุมมองและทัศนียภาพในพื้นที่บริเวณทำนันทบุรี ถนนตามแนวถนนประชาธิปไตย และถนนราชพฤกษ์-นันทบุรี 1 แสดงให้เห็นถึงปัญหาทางด้านกายภาพของพื้นที่ คือ อาคารมีสภาพเสื่อมโทรม มีความหลากหลายของสีอาคาร รวมถึงป้ายร้านค้า ป้ายโฆษณา แผงลอย และกันสาดอาคารของอาคาร ส่งผลต่อปัญหาภูมิทัศน์ของพื้นที่ เนื่องจากขาดการจัดการสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก ขาดการจัดระเบียบของป้ายร้านค้า ขาดการกำหนดรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ขาดการกำหนดการใช้สีอาคารและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึง การส่งเสริมอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่

3.1.2 อัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของพื้นที่เพื่อนำไปสู่แนวทางการออกแบบทางสถาปัตยกรรม

จากการลงพื้นที่สำรวจภาคสนามและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1) ประเภทของอาคาร (Architectural Typology) จากการสำรวจพบว่า ตามแนวถนนในพื้นที่บริเวณทำนันทบุรี โดยแบ่งตามประเภทอาคารตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคารประกอบไปด้วยประเภทอาคาร 4 กลุ่ม คือ 1) อาคารสาธารณะ 2) อาคารพาณิชย์ 3) อาคารอยู่อาศัย (บ้านเดี่ยว) และ 4) อาคารอยู่อาศัยรวม โดยมีอาคารพาณิชย์ร้อยละ 54 อาคารสาธารณะ ร้อยละ 40 อาคารอยู่อาศัยรวม ร้อยละ 5 อาคารอยู่อาศัย (บ้านเดี่ยว) ร้อยละ 1

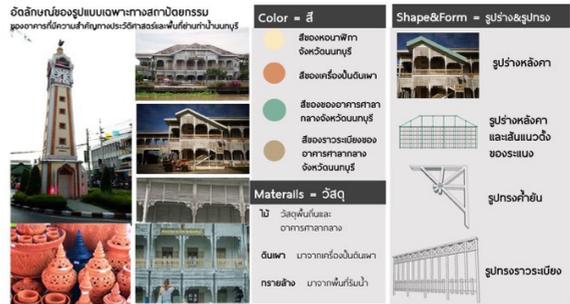
รูปที่ 4 แสดงตำแหน่งประเภทและการใช้งานของอาคาร

2) ประเภทการใช้งานอาคาร (Functional Use) จากการสำรวจพบว่า อาคารส่วนใหญ่ผู้ใช้งานอาคารมีหลากหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มพ่อค้า/แม่ค้า กลุ่มผู้โดยสารทั้งทางบกและทางน้ำ กลุ่มข้าราชการหรือผู้ที่ทำงานในพื้นที่ กลุ่มนักเรียนนักศึกษา และกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยแบ่งการใช้งานอาคาร ดังรูปที่ 4 ตามประเภทอาคาร 4 กลุ่ม คือ 1) ประเภทอาคารพาณิชย์มีลักษณะการใช้งานเป็นอาคารพาณิชย์กรรมกึ่งพักอาศัยโดยชั้นล่างเป็นอาคารเพื่อการค้าและชั้นบนเป็นที่พักอาศัย 2) ประเภทอาคารสาธารณะ ที่ใช้เป็นอาคารเพื่อประโยชน์ในการชุมนุมคนทั่วไป โดยแบ่งลักษณะการใช้งานหลักๆ คือ 2.1) การใช้งานเป็นอาคารเพื่อพาณิชย์กรรมเป็นตลาดสด 2.2) การใช้งานของหน่วยงานราชการ คือ อาคารเรือนจำจังหวัดนนทบุรี สถานีตำรวจ 2.3) อาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อาคารพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ และพื้นที่อาคารศาลากลางจังหวัดนนทบุรี (หลังเก่า) 3) อาคารอยู่อาศัยรวมมีลักษณะการใช้งานเป็นที่พักอาศัยของเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ 2 หน่วยงาน คือ อาคารพักอาศัยรวมสถานีของตำรวจภูธร และเรือนจำบางขวาง และ 4) อาคารอยู่อาศัย (บ้านเดี่ยว) เป็นที่พักอาศัยของเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการเรือนจำบางขวาง

3) รูปแบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Style) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม จากการประเมินคุณค่าอาคาร คือ

3.1) รูปแบบเฉพาะทางสถาปัตยกรรมของอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ดังรูปที่ 5 [9], [10]

3.1.1) ศาลากลางหลังเก่าจังหวัดนนทบุรี (หลังเก่า)

รูปที่ 5 รูปแบบเฉพาะทางสถาปัตยกรรมของอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2471 ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ตัวอาคารเป็นศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ลักษณะอาคาร มีขนาดกว้าง 11.55 เมตร ยาว 287.4 เมตร เนื้อที่ทั้งหมดของตัวอาคาร 2 ไร่ 2 งาน 51 ตารางวา กรมศิลปากรได้ขึ้นบัญชีเป็นโบราณสถาน ตามประกาศ ลงวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2524 [9]

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นอาคาร ไม้สัก 2 ชั้นขนาดใหญ่ตั้งโดดเด่นในรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบยุโรปผสมไทยมี 7 หลัง การวางผังเป็นรูป สี่เหลี่ยมผืนผ้า ล้อมรอบลานกว้าง เชื่อมต่อกันด้วยระเบียงทางเดินทำด้วยไม้ที่ยื่นออกมา รอบอาคาร ประตู หน้าต่างและบันไดเป็นไม้ บางส่วนประดับด้วยไม้ฉลุลายสวยงาม ผงังทาสีไข่ไก่ บานประตูหน้าต่างทาสีเขียว มีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ (Historic Value) ของจังหวัด เป็นอาคารที่มีคุณค่าทางด้านความงามและความเป็นสัญลักษณ์ทั้งรูปแบบของสถาปัตยกรรมทางด้านความงามที่เห็นด้วยสายตาในรูปแบบของรูปทรง (Form) สัดส่วน (Scale) สี (Color) พื้นผิว (Texture) และวัสดุ (Material) ทำให้อาคารศาลากลางนนทบุรี (หลังเก่า) เป็นอาคารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น

ลักษณะการใช้งานอาคาร อาคารหลังนี้ได้รับการอนุรักษ์ และใน พ.ศ. 2551 [9] ได้ปรับปรุงในเชิงอนุรักษ์และเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยให้เป็นที่ตั้งพิพิธภัณฑ์จังหวัดนนทบุรี สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาของจังหวัด เพื่อสร้างความรู้ ความภาคภูมิใจ และความรักในท้องถิ่น เป็นแหล่งรวบรวมเก็บรักษา และจัดแสดงหลักฐาน

วราภรณ์ บุตรจันทร์ และ กมลวรรณ แสงธรรมทวี, “แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่บริเวณทำนูนนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี.”

ทางประวัติศาสตร์ตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของจังหวัดนนทบุรี ในด้านการบริหารจัดการเป็นที่ดินของราชพัสดุที่อยู่ในการบริหารจัดการของกรมธนารักษ์ ซึ่งปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์อาคารจากหลายหน่วยงานของส่วนราชการ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเพื่อใช้ประโยชน์ของโรงเรียนอนุบาลนนทบุรี ศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 2 เทศบาลนครนนทบุรี (สวนใหญ่)

3.1.2) หอนาฬิกา ทำน่านนท์ จัดสร้างขึ้นใน พ.ศ. 2500 [9] โดยกระทรวงมหาดไทย คณะเทศมนตรีเทศบาลเมืองนนทบุรีให้ออกแบบ โดยอาศัยเค้าโครงตามแบบของกรมโยธาธิการ มีความสูง 17 เมตร ตอนบนมีหน้าปัดนาฬิกา 4 ด้าน เหนือหน้าปัดนาฬิกาทำซุ้มหอคอยกระจายข่าว และที่ตรวจเพลิงไหม้ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งหอนาฬิกานี้เป็นศูนย์กลางการนัดพบและค้าขายของชาวนนนทบุรี เป็นจุดหมายตา (Landmark) ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน [9], [10]

รูปแบบเฉพาะทางสถาปัตยกรรมของอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบยุโรปผสมไทย เป็นกลุ่มอาคารโบราณสถาน อาคารก่ออิฐฉาบปูนความสูงสองชั้น พื้นเป็นไม้ ประตูหน้าต่างและบันไดเป็นไม้ บางส่วนประดับด้วยไม้ฉลุสวยงาม ผังงทาสีไข่มุก บานประตูหน้าต่างทาสีเขียวมีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว ประกอบด้วยกลุ่มอาคาร จำนวน 7 หลังที่สร้างต่อเนื่องกันจนก่อให้เกิดพื้นที่เปิดโล่งตรงกลาง

3.2) รูปแบบสถาปัตยกรรมทั่วไปตามแนวถนนในพื้นที่บริเวณทำน่านนนทบุรี

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมโดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามประเภทการใช้งานอาคาร ได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

3.2.1) อาคารพาณิชย์ มีความสูง 2-4 ชั้น ก่อสร้างด้วยวัสดุก่ออิฐฉาบปูน สีของอาคารมีการใช้สีที่แตกต่างกันเนื่องจากลักษณะอาคารมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ จากการการพัฒนาพื้นที่ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของลักษณะอาคาร อาคารมีสภาพเสื่อมโทรมมีอายุของอาคารมากกว่า 50 ปี การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงอาคารส่งผลต่อลักษณะอาคาร โดย

รูปที่ 6 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ในพื้นที่พื้นที่บริเวณทำน่านนนทบุรี

เฉพาะองค์ประกอบอาคาร เช่น ป้ายร้านค้า ไม่เป็นระเบียบป้ายโฆษณา และกันสาดอาคาร ที่ต่อเติมทำให้เกิดความขัดแย้งกับบริบท การต่อเติมอาคารและงานระบบของอาคาร เช่น การติดตั้งคอยล์ร้อนเครื่องปรับอากาศ การต่อเติมคานฟ้าอาคาร งานรับสัญญาณดาวเทียม ปัจจุบันยังไม่มีการจัดระเบียบที่ชัดเจน รวมถึงสีของอาคาร วัสดุที่ใช้ในปัจจุบันมีความหลากหลาย ดังรูปที่ 6 ส่งผลต่อปัญหาทัศนียภาพของพื้นที่ ควรมีการกำหนดโทนสีอาคารเพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่ และควรมีการนำงานระบบอาคารไว้บนคานฟ้าอาคารหรือมีแผงระแนงป้องกันเพื่อลดทอนการมองเห็น รวมทั้งการนำระบบสาธารณูปโภคลงใต้ดิน เช่น สายไฟ สายโทรศัพท์ เป็นต้น

3.2.2) อาคารพักอาศัยรวม เป็นอาคารขนาดใหญ่มองเห็นได้อย่างชัดเจน จากมุมมองถนน ราชพฤกษ์-นนทบุรี 1 ซึ่งเป็นถนนหลักที่จะเข้าสู่พื้นที่พื้นที่บริเวณทำน่านนนทบุรี เป็นที่พักอาศัยของเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ 2 หน่วยงาน คือ สถานีตำรวจภูธร และเรือนจำบางขวาง อาคารที่ 1 ลักษณะอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 5 ชั้น เป็นห้องชุดพักอาศัยแบบมาตรฐานแฟลต 40 ครอบครั้ว พื้นที่ 3,695 ตารางเมตร เป็นอาคารพักอาศัยรวมของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธร สีอาคารสีครีม-ชมพู อาคารที่ 2 ลักษณะอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 5 ชั้น เป็นห้องชุดพักอาศัยแบบมาตรฐานแฟลต 40 ครอบครั้ว พื้นที่ 2,420 ตารางเมตร เป็นอาคารพักอาศัยรวมเรือนจำบางขวาง สีอาคารสีครีม-ฟ้า สภาพของอาคาร ลักษณะภายนอกอาคารมีความเสื่อมโทรม มีคราบเชื้อราตามผนังภายนอกเป็นอาคาร

รูปที่ 7 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคารพักอาศัยรวม

รูปที่ 8 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของพื้นที่สาธารณะ

ขนาดใหญ่ ส่งผลต่อปัญหาทัศนียภาพของพื้นที่ ดังรูปที่ 7

3.2.3) พื้นที่สาธารณะ บริเวณลานกิจกรรมริมน้ำ เป็นลานโล่งริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีความกว้าง 20 เมตร ยาว 160 เมตร ขนาดพื้นที่ 3,200 ตารางเมตร เป็นเขื่อนป้องกันน้ำท่วมตามแนวyarimน้ำตามแนวถนนประชาธิปไตย มีซุ้มประตูรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับอาคารศาลากลางหลังเก่า อยู่บริเวณด้านหน้าโบราณสถานเป็นลานพักผ่อนริมน้ำ ต่อเนื่องจากท่าเรือนนทบุรี ลักษณะเป็นลานพื้นลาดแข็งเอนกประสงค์ ปิดผิวด้วยทรายล้าง พร้อมติดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ม้านั่งเหล็กฉลุสีเขียว และเสาไฟฟ้า รูปทูลีเรียน ลักษณะกายภาพพื้นที่มีสภาพเสื่อมโทรม พื้นลาดแข็งมีรอยแตกกร้าวและคราบเชื้อรา ดังรูปที่ 8

สรุปรูปแบบสถาปัตยกรรมทั่วไปตามแนวถนนในพื้นที่บริเวณท่าหน้านนทบุรี จากการวิเคราะห์รูปแบบทางสถาปัตยกรรมพบว่า ลักษณะอาคารโดยทั่วไป มีความเสื่อมโทรม ขาดความเป็นเอกภาพด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของพื้นที่

รูปที่ 9 รูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารพาณิชย์ แสดงการแบ่งสัดส่วนตามประเภทร้านค้า และตำแหน่งที่ตั้งอาคาร

3.3.3) รูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารทั่วไปในพื้นที่พื้นที่บริเวณท่าหน้านนทบุรี จากการศึกษาการใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่ที่เป็นเขตต่อเนื่องกับพื้นที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์วัฒนธรรม ที่มีผลต่อสภาพโดยรอบเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถานและรักษาคุณค่าทางสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามประเภทการใช้งานดังนี้

1) อาคารพาณิชย์ ปัจจุบันมีการเช่าอาคาร เพื่อการค้าขายและสถาบันทางการเงิน จากการสำรวจการใช้พื้นที่ลักษณะการใช้งานในปัจจุบันการใช้งานชั้นล่างของอาคารล่างเป็นอาคารเพื่อการค้าและชั้นบนเป็นที่พักอาศัย โดยแบ่งเป็นสัดส่วนตามประเภทร้านค้าดังนี้ ส่วนธนาคาร ร้อยละ 8.80 ร้านส่วนร้านเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 23.23 ส่วนร้านทอง ร้อยละ 7.7 ส่วนร้านขายยา ร้อยละ 11.11 ส่วนร้านขายเสื้อผ้า ร้อยละ 24.24 ส่วนร้านขายอาหารเครื่องดื่ม ร้อยละ 28.27 โดยประเภทร้านค้ามีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงตามผู้เช่าอาคาร ดังรูปที่ 9 ความหลากหลายของประเภทร้านค้าส่งผลต่อลักษณะทางสถาปัตยกรรม

2) อาคารพักอาศัยรวม เป็นอาคารที่ใช้พื้นที่อยู่อาศัยสำหรับหลายครอบครัว โดยแบ่งออกเป็นหน่วยแยกจากกันสำหรับแต่ละครอบครัว ปัจจุบันในพื้นที่พื้นที่บริเวณท่าหน้านนทบุรี อาคารที่ 1 เป็นอาคารพักอาศัยรวมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และอาคารที่ 2 เป็น อาคารพักอาศัยรวมเรือนจำบางขวาง ดังรูปที่ 10 การใช้งานอาคารส่งผลต่อ

รูปที่ 10 อาคารพักอาศัยรวม แสดงลักษณะการใช้งาน และตำแหน่งที่ตั้งอาคาร

รูปที่ 11 รูปแบบการใช้ประโยชน์พื้นที่บริเวณลานกิจกรรม ริมน้ำพื้นที่บริเวณท่าบ้านนทบุรี

กายภาพของพื้นที่ เนื่องจากลักษณะการใช้งานของอาคารพักอาศัย มีจำนวนการพักอาศัยหลายครอบครัว ขาดการจัดระเบียบตำแหน่งในการติดตั้งจานดาวเทียม

3) พื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่วัฒนธรรม เนื่องจากพื้นที่บริเวณพื้นที่บริเวณท่าบ้านนทบุรีเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์และมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัดโดยมีการใช้พื้นที่ ดังนี้ 1) บริเวณลานกิจกรรมริมน้ำ มีการจัดกิจกรรมของจังหวัด และบางกิจกรรม เช่น วันแม่ วันปีใหม่ จะมีการจัดงานที่ใช้พื้นที่ส่วนภายในของศาลากลาง (หลังเก่า) ร่วมด้วย ดังรูปที่ 11 [10], [11] และ 2) บริเวณถนนประชากรราษฎร์ จะมีการปิดถนนเพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและงานประเพณีของจังหวัดนนทบุรี เช่น เทศกาลชาแล้งยกล้อ วันเฉลิมพระราชชนิน เทศกาลผลไม้ รถเขี่ยต ดังรูปที่ 12 [11], [12] ซึ่งมีอาคารพาณิชย์ทั้งสองฝั่งตลอดแนวถนน รวมถึงทางเท้า ร้านค้าแผงลอย ป้ายโฆษณาที่ไม่มีการกำหนดรูปแบบที่ชัดเจน รวมถึงลักษณะของรูปแบบองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมตามแนวถนนของพื้นที่บริเวณท่าบ้านนทบุรี

รูปที่ 12 รูปแบบการใช้ประโยชน์พื้นที่ตามแนวถนน ประชากรราษฎร์พื้นที่บริเวณท่าบ้านนทบุรี

ยังขาดรูปแบบที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ของพื้นที่ หากมีออกแบบพื้นที่กิจกรรมทางวัฒนธรรมให้เข้ากับบริบทสภาพแวดล้อมที่รองรับแผนงานที่เป็นการพัฒนาพื้นที่สาธารณะต่างๆ ในพื้นที่ จะเป็นการส่งเสริมต่อเอกลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับการใช้งานของพื้นที่ในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและงานประเพณีของจังหวัดนนทบุรี จากการสำรวจข้อมูลรูปแบบการใช้ประโยชน์พื้นที่

3.1.3 สรุปผลการวิเคราะห์ในการกำหนดพื้นที่และแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม จากการสำรวจพื้นที่ การรวบรวมข้อมูลอัตลักษณ์ของพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูล มุมมองและการประเมินผลกระทบจากสภาพปัญหาทางด้านทัศนียภาพ 4 ลักษณะ คือ การรบกวน การคุกคาม การบดบัง และความแปลกแยก ในบริเวณพื้นที่ท่าบ้านนทบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นตำแหน่งพื้นที่ในการออกแบบ ที่เป็นมุมมองที่สำคัญต่อการส่งเสริมเอกลักษณ์ของพื้นที่ ตามลักษณะการใช้งานที่ได้ทำการศึกษาข้างต้น ออกเป็น 3 พื้นที่ ดังนี้ 1) อาคารเพื่อการพาณิชย์กรรม 2) อาคารเพื่อการพักอาศัย และ 3) พื้นที่วัฒนธรรม (พื้นที่สาธารณะ) ดังรูปที่ 14

การกำหนดกรอบแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมให้เข้ากับบริบทและส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาคารในพื้นที่บริเวณท่าบ้านนทบุรี จากการพิจารณาลักษณะเฉพาะและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สำคัญของพื้นที่บริเวณท่าบ้านนทบุรี ดังรูปที่ 15 [9] โดยคำนึงถึงการให้ประโยชน์อาคารและการใช้งานพื้นที่

รูปที่ 14 การกำหนดตำแหน่งพื้นที่ในการออกแบบ

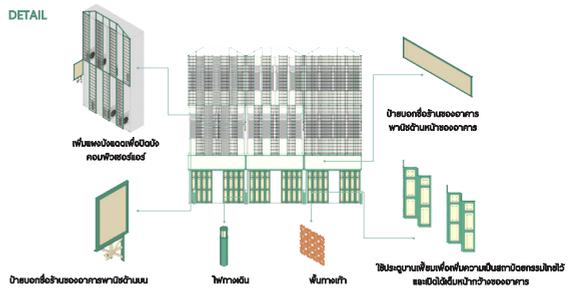
รูปที่ 15 กรอบแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม

การกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม โดย 1) การควบคุมการใช้วัสดุ 2) การควบคุมความสูงของอาคาร 3) การควบคุมสีของอาคาร 4) การนำรูปแบบองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ (Architectural Sign) มาใช้เป็นส่วนประกอบอาคาร

3.2 แนวทางการออกแบบอาคารใหม่ และการปรับปรุงอาคาร

จากการนำกรอบแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม และการบูรณาการเรียนการสอนในกระบวนการออกแบบปรับปรุงพื้นที่ โดยได้นำเสนอแนวทางการออกแบบผ่านผลการออกแบบองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจากการสร้างภาพจำลอง และผลการออกแบบ 3 พื้นที่จากภาพตัวแทนจุดมองสำคัญแต่ละภาพจะมีการสร้างภาพจำลองก่อนและหลังจำนวน 3 พื้นที่ตามแนวทางที่นำเสนอ

ผลการออกแบบองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม จากการนำรูปแบบของรูปแบบเฉพาะทางสถาปัตยกรรมของอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มาใช้เป็นส่วน

รูปที่ 16 ผลการออกแบบองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

ประกอบอาคารเพื่อให้เกิดความกลมกลืน และการสร้างอัตลักษณ์ให้กับพื้นที่ โดยออกแบบเปลือกอาคาร (Facade) อาคารและระแนงบังแดด จากการทำรูปร่างหลังคา และสัดส่วนเส้นแนวตั้งของระแนงอาคารศาลากลางหลังเก่า มาใช้ในการออกแบบ การใช้สีเน้นใช้สีครีม สีอิฐดินเผา สีขาว และโทนสีธรรมชาติเน้นโทนสีเขียวและสีครีม จากกรอบแนวคิดในการออกแบบ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ ความกลมกลืนและส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ รวมถึงลักษณะป้ายบอกชื่อร้าน โดยการนำรูปร่างรูปทรงของค้ำยันและราวกันตกของอาคารศาลากลาง (หลังเก่า) มาใช้เพื่อลดผลกระทบจากการประเมินผลกระทบจากสภาพปัญหาทางด้านทัศนียภาพ ดังรูปที่ 16

ผลการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่ที่ 1 อาคารเพื่อการพาณิชย์กรรมตามแนวถนนประชากรราษฎร์ โดยใช้องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม จากการนำรูปแบบเฉพาะทางสถาปัตยกรรมของอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มาใช้เป็นส่วนประกอบอาคารเพื่อให้เกิดความกลมกลืน และการสร้างอัตลักษณ์ให้กับพื้นที่ โดยออกแบบ เปลือกอาคาร (Facade) และระแนงบังแดด จากการทำรูปร่างหลังคา และสัดส่วนเส้นแนวตั้งของระแนงอาคารศาลากลางหลังเก่ามาใช้ในการออกแบบรูปด้านอาคาร การใช้สีของอาคาร มีการควบคุมโทนสีของอาคารที่ รวมถึงสีของป้ายร้านค้า ป้ายโฆษณา สีของเต็นท์ผ้าใบ และกันสาดอาคาร เช่น เน้นใช้สีครีม สีอิฐดินเผา สีขาว โทนสีเขียว และโทนสีธรรมชาติเน้นสีครีม สีเขียว สีนํ้าตาลเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่อาคารเดิม การใช้วัสดุให้สอดคล้องกับรูปแบบสถาปัตยกรรมวิศุ

รูปที่ 17 ผลการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่ที่ 1

เดิม เช่น ไม้ ใช้วัสดุธรรมชาติ หรือใช้วัสดุทดแทนที่มีความสอดคล้องกับลักษณะและรูปแบบของสถาปัตยกรรมเดิม ไม่ใช้วัสดุเงาวาวมาเป็นองค์ประกอบหลักของอาคาร มีการควบคุมความสูงของอาคาร กำหนดให้มีการควบคุมความสูงอาคารรวมถึงป้ายร้านและป้ายโฆษณาต่างๆของอาคารที่อยู่ในบริเวณโดยรอบหอนาฬิกา อาคารพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ ศาลากลางหลังเก่าจังหวัดนนทบุรี (หลังเก่า) รวมถึงการจัดการสาธารณูปโภค เช่น การเดินสายไฟลงใต้ดิน ให้เกิดความเป็นระเบียบและเพื่อไม่ให้บังอาคารที่มีรูปแบบเฉพาะทางสถาปัตยกรรมและอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ดังรูปที่ 17

ผลการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่ที่ 2 อาคารพักอาศัยรวม มีการออกแบบเปลือกอาคารและระแนงบังแดดโดยการใช่วัสดุธรรมชาติ หรือใช้วัสดุทดแทนที่มีความสอดคล้องกับลักษณะและรูปแบบของสถาปัตยกรรมเดิม ไม่ใช้วัสดุเงาวาวมาเป็นองค์ประกอบหลักของอาคาร การใช้สีของอาคาร มีการควบคุมโทนสีของอาคารที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของพื้นที่ เช่น ใช้สีครีม สีอิฐดินเผา สีขาว และโทนสีธรรมชาติเน้นโทนสีน้ำตาลเพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่บริบทอาคาร ดังรูปที่ 18

รวมถึงการจัดการสาธารณูปโภค เช่น การจัดระเบียบการติดตั้งจานดาวเทียม การจัดระเบียบการติดตั้งการเดินสายไฟลงใต้ดิน ให้เกิดความเป็นระเบียบและเพื่อส่งเสริมภูมิทัศน์ของพื้นที่ตามแนวถนนราชพฤกษ์-นนทบุรี 1 ซึ่งเป็นถนนหลักที่จะเข้าสู่พื้นที่ท่าบ้านนนทบุรี และเป็นมุมมองที่เห็นอาคารได้ชัดเจน ดังรูปที่ 19

อาคารพักอาศัยรวมของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธร

อาคารพักอาศัยรวมเรือนจำบางขวาง

รูปที่ 18 ผลการออกแบบอาคารพักอาศัยรวม

รูปที่ 19 ผลการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่ที่ 2

รูปที่ 20 ผลการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่ที่ 3

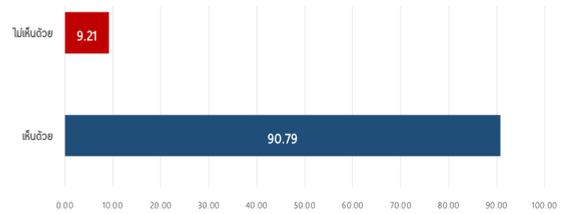
ผลการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่ที่ 3 พื้นที่วัฒนธรรมบริเวณพื้นที่ริมน้ำเจ้าพระยา โดยออกแบบปรับปรุงพื้นลาดแข็งเป็นพื้นคอนกรีตพิมพ์ลาย (Stamped Concrete) เน้นใช้อิฐดินเผา และโทนสีธรรมชาติเน้นโทนสีน้ำตาลเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ รวมถึงการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ประกอบถนน เช่น ม้านั่ง เสาไฟฟ้า รูปทุเรียน จุดทิ้งขยะ และการเพิ่มตำแหน่งการวางพืชพรรณเพื่อสร้างร่มเงาให้เกิดสภาวะน่าสบาย รวมถึงส่งเสริมภูมิทัศน์ของพื้นที่ ดังรูปที่ 20

3.2.1 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมให้เข้ากับบริบทและส่งเสริมเอกลักษณ์ของอาคารในพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจข้อคิดเห็นของเจ้าของที่ดินหรือเจ้าของอาคารในพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรี และประชาชนผู้ใช้พื้นที่ในพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรี จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 76 คน เพื่อนํามาเป็นส่วนสนับสนุนในการเสนอแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ของอาคารพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรี โดยแบ่งกลุ่มข้อมูลออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกตามกลุ่มผู้ใช้พื้นที่ในพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรีที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มพ่อค้า/แม่ค้า 31.58% รองลงมาคือ กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา 21.05% กลุ่มผู้เช่า/เจ้าของอาคาร 17.11% กลุ่มข้าราชการหรือผู้ทำงานในพื้นที่ 14.47% กลุ่มนักท่องเที่ยว 13.16% และกลุ่มผู้โดยสาร 2.63 % ตามลำดับ ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามกลุ่มช่วงอายุของผู้ใช้พื้นที่ในพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรีที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มช่วงอายุ 31-40 ปี 28.90% รองลงมาคือ กลุ่มช่วงอายุ 21-30 ปี 27.6% กลุ่มช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี 21.10% กลุ่มช่วงอายุ 41-50 ปี 15.80% กลุ่มช่วงอายุ 51-60 ปี 8.90% และกลุ่มช่วงอายุ มากกว่า 60 ปี ตามลำดับ 2.6%

2) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบของสถาปัตยกรรมในพื้นที่พื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรี ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่บริเวณ ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เห็นด้วย หากมีการกำหนดรูปแบบของสถาปัตยกรรมในพื้นที่พื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรี โดยคิดเป็น 90.79% และไม่เห็นด้วย 9.21% ความคิดเห็นเพิ่มเติมเห็นด้วยเนื่องจากต้องการส่งเสริมอัตลักษณ์พื้นที่ เนื่องจากมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยวมาเยอะขึ้น ไม่เห็นด้วยเนื่องจากคิดว่าของเดิมดีอยู่แล้ว และกังวลเรื่องการขาดรายได้หากมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ ดังรูปที่ 21

3) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนด

รูปที่ 21 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบของสถาปัตยกรรม

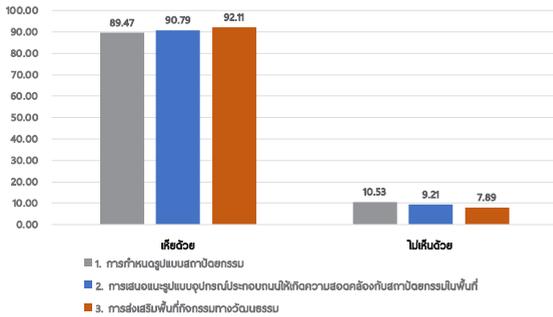

รูปที่ 22 ระดับคะแนนการให้ความสำคัญในการกำหนดพื้นที่

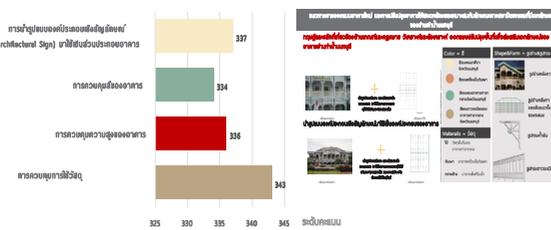
พื้นที่ที่ควรมีการกำหนดรูปแบบของสถาปัตยกรรมในพื้นที่พื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรี ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่บริเวณ ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ให้ระดับความสำคัญในการกำหนดพื้นที่ที่ 1 อาคารพาณิชย์ มากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ พื้นที่ที่ 2 อาคารพักอาศัยรวม และพื้นที่ที่ 3 พื้นที่วัฒนธรรม ตามลำดับ โดยมีระดับค่าคะแนนความสำคัญในทีใกล้เคียงกัน ดังรูปที่ 22

4) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นในการกำหนดแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมให้เข้ากับบริบทและส่งเสริมเอกลักษณ์ของอาคารในพื้นที่บริเวณทำนํานนทบุรีพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม เห็นด้วย 89.47% ไม่เห็นด้วย 10.53% ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสนอแนะรูปแบบอุปกรณ์ประกอบถนนให้เกิดความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมในพื้นที่เห็นด้วย 90.79% ไม่เห็นด้วย 9.21% ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมพื้นที่กิจกรรมทางวัฒนธรรม เห็นด้วย 92.11% ไม่เห็นด้วย 7.89% ดังรูปที่ 23

ผลการสำรวจเกี่ยวกับความคิดเห็นในการกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม โดยผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่

รูปที่ 23 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นในการกำหนดแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม

รูปที่ 24 ความคิดเห็นในการกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม

ให้ระดับความสำคัญ ในระดับมากที่สุด คือ การควบคุมการใช้วัสดุ รองลงมาคือ การนำรูปแบบองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์มาใช้เป็นส่วนประกอบอาคาร การควบคุมความสูงของอาคาร และการควบคุมสีของอาคาร ตามลำดับ โดยมีระดับค่าคะแนนความสำคัญในทีใกล้เคียงกัน ดังรูปที่ 24

การวิเคราะห์ผลจากการสำรวจระดับคะแนนในการประเมินผลการออกแบบ คือ 1) การนำรูปแบบองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์มาใช้เป็นองค์ประกอบ 2) อาคารเพื่อการพาณิชย์กรรม 3) อาคารเพื่อการพักอาศัย 4) พื้นที่วัฒนธรรม วิเคราะห์จากระดับคะแนนจากการประเมินผลการออกแบบ โดยมีผู้ให้ระดับคะแนนจากการประเมินผลการออกแบบสถาปัตยกรรมตามแนวถนนประชากรสูงที่สุด รองลงมาคือ การออกแบบอาคารพักอาศัยรวม การออกแบบพื้นที่วัฒนธรรม และการนำรูปแบบองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์มาใช้เป็นองค์ประกอบ ตามลำดับ โดยมีระดับค่าคะแนนความสำคัญในทีใกล้เคียงกัน ดังรูปที่ 25

รูปที่ 25 ระดับคะแนนในการประเมินผลการออกแบบ

4. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาคารพื้นที่บริเวณท่าอากาศยานนทบุรี โดยการกำหนดเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรม ออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

4.1.1 การกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม กำหนดตามลำดับความสำคัญจากการการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้งานในพื้นที่ ดังนี้

1) การควบคุมการใช้วัสดุ ควรให้มีการควบคุมการใช้วัสดุให้สอดคล้องกับรูปแบบสถาปัตยกรรมวัสดุเดิมค่านึงถึงการออกแบบที่เคารพและสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทดั้งเดิมของพื้นที่บริเวณ เช่น ไม้ วัสดุธรรมชาติ หรือใช้วัสดุทดแทนที่มีความสอดคล้องกับลักษณะและรูปแบบของสถาปัตยกรรมเดิม ไม้ใช้วัสดุเงาวาวเป็นองค์ประกอบหลักของอาคาร

2) การนำรูปแบบองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ (Architectural Sign) ของรูปแบบเฉพาะทางสถาปัตยกรรมของอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มาใช้เป็นส่วนประกอบอาคารเพื่อให้เกิดความกลมกลืน และการสร้างอัตลักษณ์ให้กับพื้นที่ เช่น รูปทรงค้ำยัน รูปทรงราวระเบียง ช่องลม ลักษณะของกันสาด สัดส่วนประตูหน้าต่าง มาใช้ใช้องค์ประกอบอาคาร ในการออกแบบเปลือกอาคาร อาคารกันสาด ระแนงบังแดด ป้ายร้านค้า เป็นต้น

3) การควบคุมสีของอาคาร ควรมีการควบคุมโทนสีของอาคารที่จะเกิดขึ้นใหม่ไม่ให้ผิดจากเดิมทำให้เกิดความรู้แตกต่างอย่างชัดเจนในพื้นที่ รวมถึงสีของป้ายร้านค้า ป้ายโฆษณา สีของเดินที่ผ้าใบ และกันสาดอาคารควรใช้สีที่

ส่งเสริมอัตลักษณ์ของพื้นที่ เช่น เน้นใช้สีครีม สีอิฐดินเผา สีขาว สีเขียว และเน้นการใช้สีที่ไม่ให้เกิดการผิดแปลกไปจากบริบทพื้นที่ เช่น ควบคุมโทนสีของหลังคาและสีของผนังอาคารให้มีรูปแบบเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่บริบทอาคารเดิมเพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่บริบทอาคารเดิม

4) การควบคุมความสูงของอาคาร กำหนดให้มีการควบคุมความสูงของอาคาร โดยการแบ่งพื้นที่ (Zone) เพื่อใช้ในการควบคุม ความสูง ได้แก่ พื้นที่ที่อยู่โดยรอบสถาปัตยกรรมหรือสิ่งก่อสร้างที่มีความสำคัญของพื้นที่ เช่น หอนาฬิกา อาคารพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ ศาลากลางหลังเก่า จังหวัดนนทบุรี (หลังเก่า) เป็นต้น

4.1.2 การเสนอแนะรูปแบบอุปกรณ์ประกอบถนน ให้เกิดความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมในพื้นที่ ควรมีการให้ความสำคัญกับอุปกรณ์ประกอบถนน (Street Furniture) เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของพื้นที่ การสร้างความสัมพันธ์ ทั้งทางด้านการใช้งานและด้านมุมมองต่างๆ เสนอแนะให้มีการกำหนดรูปแบบร้านค้าแผงลอยชั่วคราว กำหนดลักษณะของเต็นท์และสีผ้าใบ เก้าอี้นั่ง จุดพักคอย ป้ายรถประจำทาง ป้ายบอกทาง ป้ายประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมทัศนียภาพของพื้นที่ รวมถึงการเสนอแนะการจัดการสาธารณูปโภคเพื่อไม่ให้บดบังอาคารที่มีรูปแบบเฉพาะทางสถาปัตยกรรมและอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่

4.1.3 การส่งเสริมพื้นที่กิจกรรมทางวัฒนธรรม มีการสร้างแผนงานที่เป็นการพัฒนาพื้นที่สาธารณะต่างๆ ในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ เช่น ลานวัฒนธรรมบริเวณริมแม่น้ำท่าพานันทบุรี ถนนวัฒนธรรมบริเวณบริเวณถนนประชาราษฎร์ เป็นต้น โดยการกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม และการเสนอแนะรูปแบบอุปกรณ์ประกอบถนนให้เกิดความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมในพื้นที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างอัตลักษณ์ของพื้นที่และการส่งเสริมพื้นที่กิจกรรมทางวัฒนธรรม

4.2 อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับ

การหาแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่บริเวณท่าพานันทบุรี จังหวัดนนทบุรี จากการสำรวจพื้นที่ การรวบรวมข้อมูลอัตลักษณ์ของพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูล มุมมอง และการประเมินผลกระทบจากสภาพปัญหาทางด้านทัศนียภาพ บริเวณพื้นที่ 4 ลักษณะ คือ การรบกวนการคุกคาม การบดบัง และความแปลกแยก ในบริเวณพื้นที่ซึ่งเป็นเขตรอยต่อของพื้นที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์วัฒนธรรม ที่เป็นพื้นที่ตั้งของอาคารศาลากลาง (หลังเก่า) ซึ่งเป็นโบราณสถานและเป็นเขตพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากไม่มีการกำหนดการควบคุมรูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารจึงมีความหลากหลายเกิดความแตกต่างจากบริบทโดยรอบ สอดคล้องกับการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแลอาคารราชพัสดุซึ่งอยู่ในการบริหารงานของกรมธนารักษ์ โดยเทศบาลนครนนทบุรีเป็นผู้เช่าที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่น และการจัดให้เช่าอาคารที่ราชพัสดุกับผู้เช่ารายย่อย ในการออกแบบปรับปรุงอาคารเป็นสิทธิ์ของผู้เช่าในการต่อเติม ตัดแปลงอาคารและยื่นขออนุญาตกับเทศบาลนครนนทบุรี แต่ยังไม่มีการออกเป็นข้อกำหนดในการควบคุมลักษณะทางสถาปัตยกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นตำแหน่งพื้นที่ในการออกแบบ ที่เป็นมุมมองที่สำคัญต่อการส่งเสริมเอกลักษณ์ของพื้นที่ ตามลักษณะการใช้งานที่ได้ทำการศึกษาข้างต้น ออกเป็น 3 พื้นที่ ดังนี้ 1) อาคารเพื่อการพาณิชย์กรรม 2) อาคารเพื่อการพักอาศัย และ 3) พื้นที่วัฒนธรรม (พื้นที่สาธารณะ) เพื่อส่งเสริมให้เกิดเป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการออกแบบ โดยการกำหนดกรอบแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมให้เข้ากับบริบทและส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาคารในพื้นที่บริเวณท่าพานันทบุรี โดยได้นำเสนอแนวทางการออกแบบผ่านผลการออกแบบองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจากการสร้างภาพจำลองและผลการออกแบบ 3 พื้นที่จากภาพตัวแทนจุดมองสำคัญ แต่ละภาพจะมีการสร้างภาพจำลองก่อนและหลังจำนวน 3 พื้นที่ตามแนวทางที่นำเสนอ และสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการออกแบบ โดยใช้แบบสอบถามเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นจากความของ

เจ้าของที่ดินหรือเจ้าของอาคารในพื้นที่บริเวณทำน่านนทบุรี และประชาชนผู้ใช้พื้นที่

สามารถสรุปแนวทางการออกแบบได้ โดยจัดลำดับความสำคัญจากระดับคะแนนในแบบสอบถาม ดังนี้ (1) การกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม โดย 1) การควบคุมการใช้วัสดุ 2) การควบคุมความสูงของอาคาร 3) การควบคุมสีของอาคาร 4) การนำรูปแบบองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ (Architectural Sign) มาใช้เป็นส่วนประกอบอาคาร (2) การเสนอแนะรูปแบบอุปกรณ์ประกอบถนนให้เกิดความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมในพื้นที่ (3) การส่งเสริมพื้นที่กิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยการกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม และการเสนอแนะรูปแบบอุปกรณ์ประกอบถนนให้เกิดความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมในพื้นที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างอัตลักษณ์ของพื้นที่และการส่งเสริมพื้นที่กิจกรรมทางวัฒนธรรม

ทั้งนี้เนื่องจากการผลการวิเคราะห์แนวทางการออกแบบและการมีส่วนร่วม จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นเพื่อนำมาเป็นส่วนสนับสนุน โดยผลจากการแสดงความคิดเห็นในการกำหนดแนวทางในการออกแบบ พบว่าส่วนใหญ่มีผู้เห็นด้วย 90.79% และไม่เห็นด้วย 9.21% เพราะต้องการส่งเสริมอัตลักษณ์พื้นที่ เพื่อให้มีนักท่องเที่ยวมาเยอะมากขึ้นสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐมีแผนที่จะปรับปรุงพื้นที่เป็นศูนย์กลางเดิมให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น [4] และให้เป็นจุดส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สำคัญ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว และเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาจังหวัดนทบุรี [5] ผลงานวิจัยจึงสอดคล้องกับกรอบความคิดและแนวคิดด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน [7] หลักการในการอนุรักษ์ ด้วยการกำหนดแนวทาง เพื่อรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมและลักษณะเฉพาะของแหล่งมรดกวัฒนธรรม และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถาน [7] การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และมีส่วนในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถาน และเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนผู้ใช้พื้นที่ตระหนักถึงสร้างความ

สัมพันธ์ ความกลมกลืนและส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่

ข้อเสนอแนะ หากมีการนำไปพัฒนา ควรทำการศึกษาแนวทางการออกแบบที่เป็นองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมในรายละเอียดเชิงลึกเพิ่มเติม เช่น รายละเอียดสีที่ใช้ วัสดุที่ใช้โครงสร้าง และการศึกษาลักษณะของการนำรูปแบบองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ มาใช้เป็นส่วนประกอบอาคารหรืออุปกรณ์ประกอบถนน เป็นต้น

5. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของกาวิจัยเรื่อง แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นที่บริเวณทำน่านนทบุรี จังหวัดนทบุรี ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณวิจัยโดยงบประมาณกองทุนส่งเสริมงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

เอกสารอ้างอิง

- [1] T. Chumsaeng, *Design guidelines for Jaroen Rat road, Watkate Chiang Mai*, 1st ed. Bangkok: Login Design Work Publishers, 2011 (in Thai).
- [2] P. Thaweeyot. "The way of life of community in Tha Nam Nonthaburi, A.D. 1928–1983," *Journal of the Faculty of Arts, Silpakorn University*, vol. 32, no. 2, pp. 42–70, 2020 (in Thai).
- [3] Nonthaburi City Municipality. (2019). *Hidden Nakornnont "84 Years Nakornnont, Annual Report Nonthaburi City Municipality 2019*. [Online]. (in Thai). Available: https://nakornnont.go.th/files/com_news_study/2020-06_d4726e155411b9a.pdf
- [4] Nonthaburi Provincial Office, Strategic and Information Group for Provincial Development. (2021). *Nonthaburi Province 5-Year Development Plan (2018-2022), Review Edition, Year 2021*. [Online]. (in Thai). Available: <http://www.>

- nonthaburi.go.th/Downloads/download.htm
- [5] Matichon Online. (2017, March). *Nonthaburi spent hundreds of millions old town hall Ready to make a new landscape as a landmark.* [Online]. (in Thai). Available: https://www.matichon.co.th/region/news_121318
- [6] C. Boonmanee, "Visual Quality Improvement of the Old Nonthaburi City Hall," *Sarasat Academic Journal*, vol. 3, no. 1, pp. 120–132, 2019 (in Thai).
- [7] W. Luelert, T. Siriyano, and K. Raksachome, "The promotion of conserve archaeological sites at wiang Chiang Sean distric chaing rai province with the buddhist intergration," *Journal of MCU Nakhondhat*, vol. 5, no. 3, pp. 955–972, 2018 (in thai).
- [8] Nonthaburi Province. (2018). *Nonthaburi's photo album.* [Online]. (in Thai). Available: <http://www.nonthaburi.go.th/photobook/index.html#p=56>
- [9] P. Boonpueng, Nonthaburi, *Stories of a City*, 2nd ed. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University, 2018 (in Thai).
- [10] Nonthaburi Municipality. (2018). *Tha Nam Nonthaburi.* [Online]. (in Thai). Available: <https://www.nakornnont.go.th/travel/detail/1>
- [11] Nonthaburi Municipality. (2018). *Loy Krathong Festival Festival Project.* [Online]. (in Thai). Available: <https://www.nakornnont.go.th/tradition/detail/8/data.html>
- [12] Nonthaburi Province. (2018). *Nonthaburi Province's Tourism Manual.* [Online]. (in Thai). Available: http://nonthaburi.go.th/en/Ebook_Nonthaburi.pdf